

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«ԲԱՐՃՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ

ՆԱԽԱԳԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սույնով ներկայացնում ենք առաջարկությունները ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության հեղինակած և 01.12.2017թ. հանրային քննարկման դրված «Բարձրագույն կրթության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ:

1) Նախագծի 6-րդ հոդվածի 11-րդ մասում սահմանված է, որ կրթության պետական կառավարման լիազորված մարմինն ապահովում է բուհի թափանցիկության և հաշվետվողականության (այդ թվում՝ ֆինանսական հաշվետվողականության) մեխանիզմների մշակումը: Մինչդեռ պետական բուհերի, որպես պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվողականության մեխանիզմների մշակումը ֆինանսների նախարարության գործառույթն է:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք 6-րդ հոդվածի 11-րդ մասի «(այդ թվում՝ ֆինանսական հաշվետվողականության)» բառերը հանել:

2) Նախագծի տարբեր հոդվածներում խոսվում է բուհերի հաշվետվողականության և գործունեության հրապարակայնացման մասին, որը պետք է ներառի նաև ֆինանսական հաշվետվողականությունը և հրապարակայնությունը, մինչդեռ նախագծում որևէ պահանջ սահմանված չէ ֆինանսական հաշվետվություններ հրապարակելու մասին: Հարկ ենք համարում ընդգծել, որ պետական բուհերի վրա տարածվում է «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքը, որի 21-րդ հոդվածով նախատեսված է հանրային հատվածի կազմակերպությունների տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակայնացման պահանջ: Նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի ուժով հանրային հատվածի կազմակերպություններ են համարվում նաև պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունները: Հետևաբար ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակմանը վերաբերող պահանջը տարածվում է նաև պետական բուհերի վրա, ինչը պետք է ամրագրվի նաև «Բարձրագույն կրթության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում: Ֆինանսական գործունեության թափանցիկության և հրապարակման ենթակա տեղեկությունների մասին պահանջներ սահմանված են նաև «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, որոնք նույնպես տարածվում են բուհերի վրա: Պետք է նաև նկատի ունենալ, որ հաշվետվողականությունն ապահովելու տեսանկյունից որևէ տարբերակում չպետք է լինի պետական և ոչ պետական բուհերի միջև, ուստի առաջարկում ենք այս պահանջը տարածել բոլոր բուհերի վրա՝ անկախ բուհի սեփականության և կազմակերպատիրավական ձևից:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք Նախագծի 6-րդ հոդվածում 9-րդ մասից հետո լրացնել նոր մաս, որով կսահմանվի բուհի կայքում իր բյուջեն և ֆինանսական հաշվետվությունները հրապարակելու պահանջ՝ անկախ բուհի սեփականության և կազմակերպատիրավական ձևից:

3) Նախագծի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասում սահմանված է բուհերի կառավարման խորհրդի կազմը, որտեղ 30 տոկոսը պետք է լինեն բուհի հետ համագործակցող գործատուներից: Այդ կապակցությամբ հայտնում ենք, որ «գործատու» եզրույթը հստակեցման կարիք ունի, քանի որ ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործատու կարող է լինել աշխատանքային իրավունակություն և գործունակություն ունեցող իրավաբանական անձը՝ անկախ կազմակերպական-իրավական և սեփականության ձևից, գործունեության բնույթից և տեսակից և ֆիզիկական անձը: Նույն հոդվածի համաձայն՝ օրենսդրությամբ Նախատեսված դեպքերում որպես գործատու կարող է հանդես գալ աշխատանքային պայմանագիր կնքելու իրավունք ունեցող այլ սուբյեկտ (*հիմնարկ, պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին* և այլն): Հետևաբար, եթե ԿԳԼ-ն, Նախագծում «գործատու» տերմինն օգտագործելով, նկատի է ունեցել բուհի հետ համագործակցող մասնավոր հատվածի կազմակերպություններին, որոնք չունեն պետական կառավարչական լիազորություններ, ապա այդ միտքը պետք է հստակեցվի, որպեսզի չստեղծվի մի իրավիճակ, երբ բուհի կառավարման խորհրդում, բացի հիմնադրի և պետական լիազոր մարմինն ներկայացնող 30 տոկոս անդամներից, գործատուների համար Նախատեսված 30 տոկոս ներկայացուցիչները նույնպես լինեն պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններից՝ ընդհանուր կազմելով խորհրդի կազմի 60 տոկոսը:

Առաջարկություն- Նախագծի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասում օգտագործվող «գործատու» եզրույթը հստակեցման կարիք ունի:

4) Նախագծի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի հետ կապված գտնում ենք, որ կառավարման խորհրդի կազմում բուհի հետ համագործակցող կազմակերպությունների ներկայացվածությունը 30 տոկոսի չափով չափազանց շատ է: Չնվազեցնելով հանդերձ այդ կազմակերպությունների դերը բուհերում բարձրորակ ուսման և լավ մասնագետներ ստեղծելու, ինչպես նաև հետագայում այդ մասնագետների հնարավոր գործատուն դառնալու հարցում, այնուամենայնիվ գտնում ենք, որ այդ կազմակերպությունները չեն կարող ավելի ակտիվ և արդյունավետ մասնակցել բուհի կառավարման գործընթացին, քան դա կարող են անել հենց ուսանողները:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք Նախագծի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասում գործատուների համար սահմանված 30 տոկոսի շեմը իջեցնել 10 տոկոսի՝ փոխարենը ուսանողների համար սահմանված 10 տոկոս ներկայացվածությունը դարձնելով 30 տոկոս:

5) Նախագծում որևէ կերպ անդրադարձ չի կատարվել բուհերում շահերի բախման հետ կապված հարցերին: Առաջարկում ենք օրենքով սահմանել շահերի բախման հասկացությունը,

ինչպես նաև վարչական և դասախոսական անձնակազմի համար շահերի բախման իրավիճակում գործողություններ կատարելու կամ որոշումներ կայացնելու արգելք: Այս հարցի կարևորությունը և օրենքում համապատասխան նորմեր ամրագրելու անհրաժեշտությունը ինչպես հանրակրթության, այնպես էլ բարձրագույն կրթության ոլորտում մի քանի անգամ քննարկվել է ԿԳՆ ներկայացուցիչների հետ կրթության և գիտության նախարարի 2017թ. մարտի 14-ի թիվ 254Ա/2 հրամանով ստեղծված աշխատանքային խմբի շրջանակներում և ձեռք էր բերվել համաձայնություն առաջիկա օրենսդրական փոփոխությունների ընթացքում օրենքում համապատասխան նորմեր ամրագրելու առումով:

Առաջարկություն- Նախագծում սահմանել շահերի բախման հասկացությունը: Այն կարող է ձևակերպվել հետևյալ կերպ.

«Շահերի բախումը իրավիճակ է, երբ բուհի վարչական կամ դասախոսական կազմի ներկայացուցիչն ունի իր, իրեն փոխկապակցված անձի կամ երրորդ անձի (ֆիզիկական կամ իրավաբանական) հետ կապված մասնավոր շահ (ուղղակի կամ անուղղակի շահագրգռվածություն), որը ողջամտորեն կարող է մեկնաբանվել, որ ունակ է ազդելու կամ առերևույթ ազդում է կամ կարող է ազդել իր պաշտոնական/աշխատանքային լիազորությունների պատշաճ, օբյեկտիվ և անաչառ իրականացման վրա»¹:

6) Շահերի բախման կոնցեպտը Նախագծում ներդնելով՝ Նախագծի մի շարք այլ հոդվածներում ևս պետք է կատարվեն համապատասխան լրացումներ:

Առաջարկություն- Նախագծի 6-րդ հոդվածի 7-րդ մասում «ընդունել էթիկայի կանոնակարգ» բառերն առաջարկում ենք փոխարինել «ընդունել և հրապարակել էթիկայի և շահերի բախման» բառերով: Իսկ նախագծի 13-րդ հոդվածի 4-րդ մասում նախատեսել առանձին կետ էթիկայի կանոնների և շահերի բախման կանխարգելմանն ու շահերի բախման իրավիճակների կառավարմանն ուղղված քաղաքականության և անհրաժեշտ կանոնակարգերի ապահովման նկատմամբ պատշաճ վերահսկողության առումով:

Հայաստան, Երևան, 0002, Սարյան փողոց, 12,
Հեռ (37410) 569589, 569689 • Ֆաքս՝ (374 10) 569519
info@transparency.am • www.transparency.am

¹ Այս ձևակերպման համար հիմք է ընդունվել միջազգային մի շարք կազմակերպությունների փաստաթղթերով ամրագրված շահերի բախման սահմանումները (տես՝ <http://www.oecd.org/gov/ethics/48994419.pdf>, <https://transparency.am/files/publications/1481981448-0-846412.pdf>), և որը իրացված է եղել նաև «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի փոփոխությունների մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում: